

ПРИЛОГ 1

Анекс кон Студијата за валоризација на Шар Планина Ревидирани предлог граници и зони на НП Шар Планина

СОДРЖИНА

Вовед	2
Површина на предлог подрачје за заштита Национален Парк Шар Планина	2
Кратки називи и објаснувања на предлог зоните.....	3
Карта на предлог за заштитено подрачје Национален Парк Шар Планина	4
Опис на граници и зонирање	5
Надворешна граница на предлогот за заштитено подрачје Национален Парк Шар Планина...	5
Зона на строга заштита	6
ЗСЗ - 01 Љуботен	6
ЗСЗ–02 Бистрица.....	7
ЗСЗ– 03 Кобилица	8
ЗСЗ– 04 Лешница	8
ЗСЗ– 05 Маздрача	9
Зона на активно управување	10
Зона на одржливо користење.....	12
Заштитен појас околу Ски Центар Попова Шапка	12

Вовед

Во текот на консултативен процес со јавноста, по објавувањето на иницијативата за прогласување и Студијата за валоризација на Шар Планина, бројните состаноци со засегнатите страни, како и јавната расправа одржана на 5 октомври 2020 година, произлегоа низа коментари во однос на предлогот за заштитено подрачје НП Шар Планина (даден во Студијата за валоризација на Шар Планина - усогласена верзија).

Со цел објективно разгледување на коментарите, УНЕП на иницијатива на МЖСПП, ангажираше независен меѓународен експерт за заштитени подрачја, чија задача беше да ја анализира Студијата за валоризација на Шар Планина и предлогот за НП Шар Планина даден во истата и коментарите од консултативниот процес, како и да спроведе дополнителна консултација со клучните засегнати страни и земајќи ги предвид интернационалните практики за национални паркови, да даде ревидиран предлог за национален парк на Шар Планина.

Дополнителниот консултативен процес воден од меѓународниот експерт траеше два месеци, а резултатите од истиот се дадени во посебен извештај „Зонирање на националниот парк Шар Планина – финален извештај/Zonation of National Park Shar Mountain - final report", доставен до УНЕП и МЖСПП во јануари 2021 година.

Овој Анекс на Студијата за валоризација на Шар Планина во целост ги содржи податоците од споменатиот извештај.

Изработувачи на извештајот се:

Меѓународен експерт за заштитени подрачја: Даниел Богнер

Локален експерт: Анела Ставревска Панајотова

ГИС поддршка: Васко Авукатов

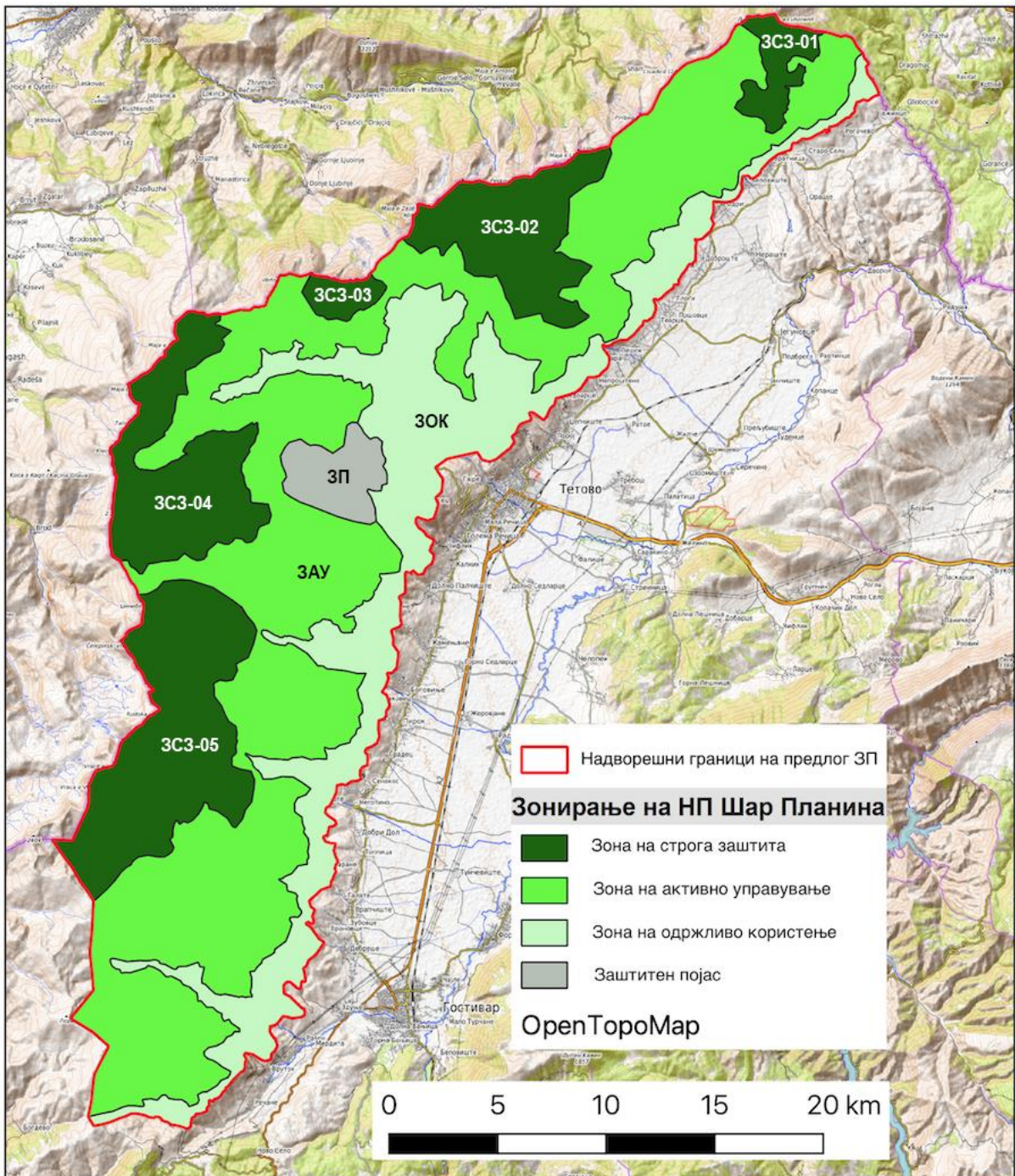
Површина на предлог подрачје за заштита Национален Парк Шар Планина

Зона	Површина (ha)	Km ²	Процент (%)
Зона за строга заштита	16 651	166,51	26,55
Зона за активно управување	30 763	307,63	49,06
Зона за одржливо искористување	13 805	138,05	22,02
Заштитен појас	1 484	14,84	2,37
Вкупно	62 705	627,05	100,00

Кратки називи и објаснувања на предлог зоните

НАЗИВ	Површина (ha)	Значење
ЗСЗ – 01 Љуботен	1 057	Претставува дел со највисок интерес за заштита, што се карактеризира со изворни, неизменети карактеристики на екосистемите или има сосема мали промени како резултат на традиционални управувачки практики. Зоната за строга заштита е составена од 5 посебни единици, ги опфаќа највисоките делови на Шар Планина кои се граничат со Република Косово т.е. Националниот парк Шара во Косово. Во оваа зона се наоѓаат најзначајните екосистеми и живеалишта: глацијални езера, тресетишта, високопланински пасишта, алпски камењари, врштини со боровинки, смреки и Empetrum, најзначајните шумски екосистеми; како и значајните предели и најголем дел од значајните видови, особено од васкуларните растенија, дијатомеите, дневните пеперутки и тн.
ЗСЗ – 02 Бистрица	3 756	
ЗСЗ – 03 Кобилица	558	
ЗСЗ – 04 Лешница	4 559	
ЗСЗ – 05 Маздрача	6 722	
ЗАУ	30 763	Претставува зона од висок интерес за заштита, во која се потребни управувачки интервенции со цел реставрација и одржување, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот. Во зоната за активно управување се опфатени природни и полуприродни пасишта на кои се одвива традиционална испаша и значајни шумски екосистеми на Шар Планина, во прв ред зачувани букови шуми, шуми со смрча и ела или мешани шуми од зимзелени и листопадни видови, како и костенови шуми и некои рефугијални шумски состоини.
ЗОК	13 805	Претставува значителен дел од заштитеното подрачје која не поседува високи вредности за заштита, во која се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шуми кои се под влијание на човекови активности, како и планинските населени места со околното земјоделско земјиште. Оваа зона се одликува со висок потенцијал за ревитализација на хабитатите/живеалиштата.
ЗП	1 484	Заштитниот појас се наоѓа околу Ски центарот Попова Шапка. Има за цел да овозможи контролиран развој на Ски центарот во иднина, и истовремено да го ублажи влијанието на инфраструктурните објекти врз Националниот Парк.

Карта на предлог за заштитено подрачје Национален Парк Шар Планина

Опис на граници и зонирање

Надворешна граница на предлогот за заштитено подрачје Национален Парк Шар Планина

Вкупната површина на Националниот парк Шар Планина изнесува 62 705 ha (хектари).

Границата на националниот парк Шар Планина на југозападниот дел, започнува од врвот Мала Планина од 1798 метри н.в. и ја следи границата на националниот парк Маврово во северозападен правец, а потоа на западниот, северозападниот, северниот и североисточниот дел ги следи националните граници, сè до локацијата североисточно од врвот Богљац, каде непостојан поток ја минува државната граница, во близина на селата Кодраљи и Глобочица, во Косово. Оттука, сè до селото Цепчиште, границата има генерален југозападен правец, прво минувајќи низ суводолицата северно од врвот Богљац, се симнува до потокот Прои и Шпатит, го сече и по сртот се качува на 1000 метри н.в. Потоа ја следи изохипсата, сè до шумскиот пат, над котата Попов Дуб, сè до Калуѓер, над Рогачево. Потоа се искачува на 1000 метри н.в. и ја следи изохипсата сè до шумскиот пат западно од Рогачево, по кој се искачува до 1040 метри н.в., а потоа по суводолицата се спушта до патот над Старо Село, на 920 метри н.в. во близина на Црквата Св. Ѓорѓи. Оттаму продолжува кратко по шумски пат и пред локалитетот Церје се спушта јужно по гребенот кон село Вратница, на 800 метри н.в.. Ја пресекува Вратничка Река, минува непосредно над црквата Света Петка и се движи по изохипса на 780 метри н.в.. На истата височина, границата го заобиколува и селото Беловиште од североисточната страна, а на западната границата се спушта до главниот пат и го следи сè до 650 метри н.в., па кај селото Одри, повторно се издига над селото, на места и до 750 метри н.в.. На западната страна на Одри, границата се спушта до главниот пат и го следи сè до 600 метри н.в., а потоа ја следи изохипсата сè до река Габровица, по која се качува на 650 метри н.в., кратко ја следи изохипсата, потоа се спушта до селото Доброште и ги следи неговите горни граници, по изохипсата од 600 метри н.в. По истата изохипса, границата минува над селата Глоги, Теарце и Слатино, сè до селото Лешок, каде границата се крева на 650 метри н.в. и минува над манастирот Св. Атанасија и Стари Манастир. Тука границата ја минува Лешочка Река и се симнува по суводолица западно од Лешок до 550 метри н.в., по што ја следи оваа изохипса над село Непроштено, по кое се искачува на 700 метри н.в. и ја следи оваа изохипса меѓу Једоарце и Цепчиште. На локалитетот Падина границата се спушта до реката Брза Вода, кратко се искачува на југ до 900 метри н.в. и потоа по југозападен правец се искачува до локалитетот Втосина пресекувајќи го патот кој води до село Гермо. Продолжува во југозападен правец следејќи го патот и го пресекува непостојаниот поток Лавчански Дол. Потоа продолжува да го следи земјаниот пат, под Стрмол, кон село Лавце и се спушта кон Тетовско Кале заобиколувајќи го село Лавце од неговата јужна страна до најзападната точка на селото покрај патот и потоа се движи во западен правец под село Бањиче и ја пресекува реката Пена. Од оваа точка помеѓу локалитетите Шипково Теќе и Дупник границата се искачува сè до 1020 метри н.в. и во продолжение го следи главниот асфалтен пат за Попова Шапка до локалитетот Бел Камен (западно од село Гајре). Го напушта асфалтниот пат и потоа границата се движи по изохипса од 1100 метри н.в. заобиколувајќи го селото Лисец од источна и јужна страна пресекувајќи го непостојаниот водотек кој доаѓа од Попова Шапка сè до локалитетот Пив. Од тука границата се движи во југоисточен правец до 900 метри н.в. каде доаѓа до патот кој води од Тетово кон село Горно Палчиште и го следи кратко до локалитетот Јурговица. Границата потоа се спушта до 750 метри н.в. и потоа ја следи изохипсата сè до Палчишка Река, се искачува во јужен правец до 900 метри н.в. кај локалитетот Туповица. Потоа по истата изохипса ги поминува локалитетот Кутлица и локалитетот Гумниште се спушта на 850

метри н.в. пресекувајќи го патот кој води за село Јеловјане. Од оваа точка границата продолжува по изохипса од 850 метри н.в. и кај локалитетот Голема Лиска доаѓа до патот кој води кон селата Урвич и Ново Село, го следи на кратко во западен правец и потоа на југ се спушта до Боговинска Река каде ја пресекува и од тука во југозападен правец се искачува до 700 метри н.в. до локалитетот Лисаја. Движејќи се по изохипса од 700 метри н.в. го заобиколува селото Раковец од неговата источна страна и по пресекување на патот кон истоименото село оди кратко во западен правец до локалитетот Стрмец. Од тука се искачува на 750 метри н.в. и ја следи изохипсата преку локалитетот Стари Жабел до врвот Внешт на 756 метрин.в., го пресекува патот кон селото Горјане и покрај патот на југ се спушта до реката Свињска Бара, ја пресекува и се искачува до 800 метри н.в., го пресекува патот кон селото Ѓурѓевиште следејќи ја изохипсата до локалитетот Бреница. Границата се спушта јужно до реката Маздрача ја пресекува и продолжува во правец на локалитетот Калиште до 750 метри н.в., претходно пресекувајќи ја реката Маврица. Потоа накратко ја следи изохипсата од 750 метри н.в. и се искачува на 800 метри н.в. во пределот помеѓу локалитетите Полоштина и Гури и Ајрес, од каде продолжува по изохипса од 800 метри н.в. сè до патот кој води кон селото Пожаране кај локалитетот Забел. Потоа продолжува во југозападен правец, се спушта до Прошовска Река, ја пресекува и продолжува да се искачува до 950 метри н.в. западно од манастирот Св. Никола. Продолжува по изохипса од 950 метри н.в. и поминува западно од Ново Село и на северна страна од локалитетот Дебоња продолжува по долот западно од село Врановци сè до последната кука на крајот од патот на локалитетот Дебреше (над селото Дебреше) до 700 метри н.в. Од оваа точка границата се искачува по сртот преку локалитетот Чука до 1000 метри н.в. и локалитетот Велјо Стрниште, за потоа во јужен правец да се спушти од 800 метри н.в. и да продолжи да ја следи изохипсата преку локалитетот Османова Ливада, помеѓу селата Долно Јеловце и Лешница, го пресекува патот кој води кон селото Долно Јеловце и минува низ локалитетот Душк. Границата кратко продолжува во западен правец и потоа југозападно кон село Печково, се спушта до Јеловјанска Река (Равенска Река), ја пресекува и повторно се качува на 800 метри н.в., го пресекува патот кон село Печково и продолжува по изохипса од 850 метри н.в. до северната страна на село Вруток, поминува над ХЕЦ Вруток и се искачува по течението на Вруточка Река сè до 850 метри н.в.. Од таа точка границата се искачува во северен правец, го пресекува патот кој води од Шарски Води кон Вруток и продолжува до 1300 метри н.в., а потоа по изохипса продолжува во југозападен правец и се движи паралелно со патот кој води кон село Дуф и кај локалитетот Шула се спушта кон југ, ја пресекува Дуфска Река и потоа северозападно се искачува до главниот пат кој води од Маврово кон село Дуф. Оди паралелно со патот низ селата Дуф и Чајане и потоа по долот се искачува кон врвот Мала Планина.

Зона на строга заштита

Зоната на строга заштита (ЗСЗ) е поделена на 5 одделни единици и тоа: Љуботен, Бистрица, Кобилица, Лешница и Маздрача.

Вкупната површина на зоната за строга заштита на националниот парк Шар Планина изнесува 16 651 хектари или 26,56% од вкупната површина на паркот.

ЗСЗ - 01 Љуботен

Површината на ЗСЗ Љуботен е 1 057 хектари.

Границата на првата зона околу Љуботен започнува на надморска височина од 2200 m од почетната точка која се наоѓа на самата граница со Косово помеѓу врвовите Куле и Љуботен. На северозападната, северната и североисточната страна, зоната е дефинирана со државната граница, комплетно го опфаќа локалитетот Љуботен и се протега по границата сè до надморска

височина од 1750 m на локалитетот Љак и Занетес, од каде ја напушта границата и продолжува да се движи по изохипса во непосредна близина на горната граница на шумата, преку локалитетот Шпат и Мед. Границата продолжува по изохипсата, пресекувајќи го патот кој води кон локалитетот Кафа е Кејлит, сè до локалитетот Жандарска Бука каде таа продолжува надолу кон југозапад по еден од потоците на Љуботенска Река до надморска височина од 1600 m. Од оваа точка, границата се движи низ шумски појас и се спушта кон југ до 1550 m н.в., заобиколувајќи ги планинарскиот дом и вилата Љуботен од западна и јужна страна, за потоа да продолжи по изохипса до локалитетот Староселски Бачила каде повторно пресекува еден од потоците на Љуботенска Река и се искачува североисточно до патот кој води кон планинарскиот дом. Во продолжение границата се движи кон југ, паралелно на патот кон Старо Село сè до бачилото на западната страна на локалитетот Елезова Рупа од каде скршнува од патот кон запад сè до 1300 m и повторно продолжува да го следи патот до надморска височина од 1000 m во близина на локалитетот Ланишта. Од оваа точка, границата се спушта во правец југозапад до Вратничка Река на 900 m н.в. каде ја пресекува реката и продолжува да се искачува по течението на еден од потоците на Вратничка Река сè до надморска височина од 1000 m, за потоа да продолжи со искачувањето низ локалитетот Присој до 1400 m н.в. Границата тука излегува од шумскиот појас и продолжува да се искачува по сртот кон запад и северозапад следејќи ја границата на шумата преку локалитетот Шопко сè до надморска височина од 1600 m, во непосредна близина на бачилата лоцирани на локалитетот Камче. Оттука границата кратко ја следи изохипсата на 1600 m н.в и потоа продолжува кон североисток, се спушта до Ливадичка Река, ја пресекува и продолжува да се искачува повторно до 1600 m н.в. и се движи кон север преку пасишта низ локалитетот Вратнички Бачила, минувајќи крај бачилото во локалитетот Вратничка Ливадица. По бачилото, границата продолжува кон североисток, повторно пресекувајќи ја Вратничка Река сè до 1780 m н.в. од каде почнува да се спушта југоисточно преку пасиштата до надморска височина од 1500 m и потоа продолжува да се искачува кон север следејќи ја горната граница на шумата сè до Љуботенска Река и крајот на шумскиот појас во близина на локалитетот Градска Ливадица. Потоа границата се движи повторно кон север по еден од потоците кои ја формираат реката до надморска височина од 1700 m каде истата го менува правецот кон северозапад и се искачува до почетната точка на ЗСЗ Љуботен на надморска височина од 2200 m.

ЗСЗ–02 Бистрица

Површината на ЗСЗ Бистрица е 3 756 хектари.

Границата на втората зона во општина Теарце започнува на границата со Косово, на локалитетот Јовин Камен кој се наоѓа југозападно од врвот Јовин Камен (2312 m н.в.), на надморска височина од 2220 m. На дел од западната страна, како и на северозападната и северната страна, зоната е дефинирана од државната граница со Косово, сè до врвот Црни Камен кој се наоѓа на надморска височина од 2536 m. Од оваа точка, границата се движи кон југ по сртот сè до 2350 m н.в. и потоа се спушта кон југозапад до 2100 m н.в., ја пресекува Езерска Река, повторно се искачува спрема локалитетот Чаушички Срт до надморска височина од 2300 m и потоа се спушта по долината на локалитетот Чаушица до Чаушичка Река на надморска височина од 1650 m. Во продолжение границата го следи текот на Чаушичка Река, на 1500 m н.в., навлегува во шумскиот појас и продолжува се до влевот на реката Бистрица на надморска височина од 1220 m од каде се искачува спрема југозапад по долината покрај локалитетот Три Воде до 1450 m н.в. и потоа ја следи изохипсата спрема исток и североисток до локалитетот Голема Дупка. Од оваа точка границата се движи спрема северозапад до надморска височина од 1700 m во близината на локалитетот Брезанске Ливаде од каде се спушта спрема локалитетот Вртиште, заобиколувајќи го во правец запад-северозапад-североисток со следење на границата на шумата до 1100 m н.в.

Границата кратко ја следи изохипсата во правец североисток и се спушта до точка на 950m н.в. од каде го менува правецот кон северозапад, се спушта до Лешочка Река на 860 m н.в. и повторно се искачува во правец северозапад-запад-југозапад низ локалитетот Осој до надморска височина од 1600 m. Од ова место, границата на зоната на кратко ја следи границата на шумата спрема југозапад, за во продолжение да излезе вон горната граница на шумскиот појас и покрај пасиштата спрема запад да се искачи до врвот Врчик на 2094m н.в. По врвот границата продолжува во правец северозапад по сртот низ локалитетот Плоча до врвот со надморска височина од 2375 m од каде во правец кон запад и северозапад по сртот се спушта кон реката Купиница на 1600m н.в. над селото Вејце. Одовде границата се искачува спрема север и северозапад по долината на реката Купиница низ локалитетот Рокоч до надморска височина од 2000 m и потоа ја следи изохипсата кон запад движејќи се низ пасишта се до локалитетот Хоцина Ливада каде по сртот се спушта надолу до Дојранска Река и горната граница на шумата над село Вејце на надморска височина од 1700 m. Одовде границата ја преминува реката и се движи угоре кон северозапад по течението на еден од потоците на Дојранска Река сè до почетната точка на зоната.

ЗСЗ– 03 Кобилица

Површината на ЗСЗ Кобилица е 558 хектари.

Границата на третата зона започнува на границата со Косово, на планинскиот врв кој се наоѓа на надморска височина од 2473 m, помеѓу седлото Царево Гумно и преминот Љубински Уши. На северната страна зоната е дефинирана со државната граница која се движи од почетната точка, преку гребенот Трескавец и врвот Кобилица сè до долината помеѓу локалитетите Кучибег и Сердарица на надморска височина од 2179 m. Од оваа точка, границата се спушта спрема југоисток во правец на селото Вејце, по долината на еден од непостојаните извори кои се влеваат во Дојранска Река се до 1850 m н.в. и потоа продолжува по изохипса во југозападен правец низ локалитетот Голем Камен, спрема врвот Гури и Епр и се движи низ пасишта. На превојот пред самиот врв, границата се искачува на 1900 m н.в. и скршнува кон запад спуштајќи се до надморска височина од 1550 m, при тоа на кратко навлегувајќи во горниот шумски појас во близина на локалитетот Шеличе. Од оваа точка, границата се движи нагоре во југозападен правец низлокалитетот Шеличе, а по течението на Река Шеличе до 1900 m н.в., за потоа да скршне по долината во југоисточен правец и се искачи до почетната точка на оваа зона.

ЗСЗ– 04 Лешница

Површината на ЗСЗ Лешница е 4 559 хектари.

Границата на четвртата зона започнува на границата со Косово, на планинскиот врв Брдалево кој се наоѓа на надморска височина од 2369 m на западниот дел од предложената граница на Националниот Парк Шара. Зоната на својата западна, северозападна и северна страна е дефинирана со државната граница со Косово, од врвот Брдалево, преку врвовите Клеч, Маја и превојот Кара Никола од каде земјан пат води до селото Вешала. Границата во првиот дел се спушта и се движи спрема југ следејќи го патот кон Вешала до надморска височина од 1900 m каде доаѓа до Караниколос Река и ја следи сè до 1770 m н.в. од тука скршнува кон југозапад спрема врвот Шереметица низ локалитетот Караниколица и се искачува до надморска височина од 2000 m. Од оваа точка, границата се движи спрема југозапад следејќи ја изохипсата на 2000 m н.в. сè до локалитетот Стрга каде се спушта спрема југ по течението на еден од потоците кој се влева во Скакаличка Река до надморска височина од 1700 m каде границата ја поминува Скакаличка Река и потоа се искачува по сртот спрема запад до 1800 m н.в. и локалитетот Гајрина. Во продолжение границата ја следи изохипсата на 1800 m и се движи низ пасишта покрај неколку бачила до локалитетот Бабасаница, на стотина и повеќе метри над патот кој води од

селото Бзовце до локалитетот Долна Лешница. На локалитетот Бабасаница, границата се движи кратко кон југ преку еден од потоците кои се влеваат во реката Пена и потоа во југозападен правец се искачува по сртот кон највисоката точка на локалитетот Кепеново со надморска височина од 2208 m, од каде се спушта на југ кон локалитетот Садере на 1800 m н.в. Од оваа точка, границата навлегува во шумскиот појас и во правец југоисток се спушта кон реката Пена на 1500 m н.в., потоа ја следи до локалитетот Долна Лешница каде ја преминува реката во североисточен правец, кратко се искачува и по изохипса на надморска височина од 1550 m се движи се до Лешничка Река. Во продолжение границата кратко се движи кон северозапад до патот кој води од Долна Лешница до Попова Шапка и го следи патот заобиколувајќи го врвот Плат се до бачилото Први Мај на надморска височина од 1850 m каде границата излегува од шумскиот појас. Оттука границата го напушта патот и се движи нагоре по течението на непостојан поток спремалокалитетот Горна Лешница сè до надморска височина од 2100 m од каде во правец спрема југ се движи по сртот помеѓу локалитетите Горна Лешница и Казани се до врвот на 2589 m н.в. Од овој врв границата се движи на запад по сртот спрема Син Врв (2554 m н.в) во близина на локалитетот Орлова Стена и потоа се спушта кон југ спрема долината на Вакуф, ја преминува реката, на југозапад кратко ја следи летната пешачка патека кон врвот Бакардан и потоа по сртот спрема запад стигнува до самиот врв на надморска височина од 2704 m. Границата продолжува по сртот во правец југозапад-запад следејќи ја зимската пешачка патека од врвот Бакардан кон Титов Врв сè до седлото на надморска височина од 2490 m од каде во југозападен правец се движи спрема врвот Турчин до 2450 m н.в. Границата потоа продолжува по изохипса на 2450 m н.в. заобиколувајќи го врвот Турчин од неговата јужна страна сè до западната страна на врвот од каде границата се движи спрема запад по сртот и потоа се спушта спрема локалитетот Цинибег на надморска височина од 2200 m. Од оваа точка границата ја следи изохипсата на 2200 m н.в. во правец југозапад и во непосредна близина на изворите на реката Пена го менува правецот спрема северозапад и продолжува по стариот земјан пат до подножјето на врвот Брдалево каде во правец запад повторно се искачува до истоимениот врв кој е почетната точка на оваа зона.

ЗСЗ– 05 Маздрача

Површината на ЗСЗ Маздрача е 6 722 хектари.

Границата на петтата зона започнува на врвот Мал Црн Камен (2230 m н.в.) кој се наоѓа на границата со Националниот Парк Маврово и се движи по сртот во правец северозапад следејќи ја границата на Националниот Парк Маврово сè до државната граница со Косово низ локалитетот Маздрача. Во продолжение границата во западниот дел на зоната е дефинирана од државната граница со Косово сè до локалитетот Трпезница, во непосредна близина на врвот Цинибег (2610 m), на неговата северозападна страна. Од оваа точка границата се движи на исток-североисток-исток спремалокалитетот Велика Смрека на надморска височина од 2020 m каде доаѓа до Слапска Река и во продолжение го следи текот на реката кон југоисток се до локалитетот Слап на 1420 m н.в. каде Слапска Река се влева во Боговињска Река. Границата потоа продолжува кон југозапад до локалитетот Војводина на надморска височина од 2000 m од каде кратко се движи по изохипса во правец југозапад, а потоа кон запад се искачува и стигнува до локалитетот Црн Камен на надморска височина од 2300 m. Оттука границата се спушта кон југ до 2200 m н.в. и потоа кон југоисток спремалокалитетот Матене, а притоа на надморска височина од 1500 m навлегува во горниот шумски појас и во продолжение спрема југ го следи земјаниот пат Шарски Води кон локалитетот Трла каде се движи по горната граница на шумата во правец југозапад-југ-југоисток сè до надморска височина од 800 m. На оваа точка границата ја минува реката Маздрача и се движи угоре кон југ по долината на непостојан поток, низ локалитетот Црна Вода, потоа помеѓу локалитетите Црн Камен и Кодра е Маде каде на

надморска височина од 1300 m повторно го пресекува патот Шарски Води и продолжува до горната граница на шумата на 1550 m н.в. Потоа границата ја следи горната граница на шумата во правец северозапад до надморска височина од 1650 m во близина на локалитетот Зенделова Чешма, за потоа да го смени правецот спрема југозапад и потоа на запад повторно по горната граница на шумата сè до врвот Чука (1715 m н.в.). Од оваа точка се напушта горната граница на шумскиот појас и границата на зоната продолжува кон југ, се искачува на следниот врв на надморска височина од 2000 m и низ локалитетот Кучи Баба во правец југозапад-запад стигнува под врвот Бугарски Колиби на 2180 m н.в. Оттука границата продолжува со искачување во правец југозапад сè до почетната точка на зоната, врвот Мал Црн Камен.

Зона на активно управување

Зоната за активно управување зафаќа вкупна површина од 30 763 хектари или 49,06 % од вкупната површина на паркот.

Границата на оваа зона започнува во долината која се наоѓа помеѓу врвот Мала Планина и локалитетот Дингова Црква на надморска височина од 1670 m. Западната, северозападната и дел од северната граница на зоната е дефинирана со границата на целиот Национален Парк Шар Планина и петте зони на строга заштита. Од точката на која завршува зоната на строга заштита на Љуботен границата на зоната за активно управување продолжува по државната граница со Косово во правец исток-североисток до долната граница на шумскиот појас на 1170 m н.в. кај локалитетот Кодра е Бунари. Од таа точка во правец југо-запад- југ накратко ја следи границата на шумата и се искачува до 1200 m н.в. каде навлегува во шумскиот појас и продолжува да се движи по изохипса преку локалитетот Бели Камен и продолжува на југозапад по истата изохипса од 1200 m н.в. се до локалитетот Ланишта под врвот Косматица. Од таа точка се спушта во правец југозапад, го сече патот кој води кон планинарскиот дом Љуботен, низ локалитетот Церје сè до Вратничка Река на надморска височина од 750 m. Потоа границата кратко се искачува во западен правец до 900 m н.в. и по изохипса продолжува на југозапад низ локалитетите Ѓелев Нива и Клаѓе, се спушта до Беловишка Река, ја минува и се искачува до надморска височина од 800 m. Границата продолжува по изохипсата од 800 m н.в. над селото Беловиште и локалитетот Папрадица, ја пресекува реката Валаец и продолжува по истата изохипса до Одранска Река. Од таа точка границата ја пресекува Одранска Река и во правец југозапад се искачува до надморска височина од 1200 m н.в. и потоа се спушта до 900 m н.в. и на кратко ја следи реката Габровница во правец југ сè до еден од непостојаните потоци кај локалитетот Падина и потоа кон запад се искачува по еден од непостојаните потоци до надморска височина од 1200 m. Потоа границата ја следи изохипсата до реката Поника, ја минува и продолжува по изохипса кон југ до локалитетот Решетка од каде по истата изохипса продолжува до локалитетот Пеќ и се спушта во југозападен правец до реката Бистрица на надморска височина од 850 m. Од оваа точка границата продолжува преку реката Бистрица на југозапад и се искачува до надморска височина од 1100 m и потоа продолжува паралелно на патот кој води од Три Воде до село Лешок, при тоа движејќи се во правец југоисток-југ-југозапад, минувајќи го селото Брезно сè до надморска височина од 800 m во близина на црквата Стари Манастир во село Лешок. Од оваа точка границата го напушта патот и се спушта кон Лешочка Река во правец северозапад, ја минува реката на надморска височина од 750 m и продолжува да се искачува во југозападен правец до 1000 m н.в. и потоа по изохипса кон локалитетот Папрадник од каде во правец југозапад се движи по истата изохипса од 1000 m н.в. потоа ја пресекува реката Луди Поток, минува крај село Сетоле до земјаниот пат и го следи накратко во правец југозапад, а потоа се искачува кон север до надморска височина од 1400 m. Од оваа точка во северозападен правец во континуитет го следи патот кој се искачува до 1700 m н.в., а потоа се спушта кон југ по патот до локалитетот

Исти Камен на надморска височина од 1400 m, тука границата скршнува кон запад до локалитетот Орлица и се искачува по друг земјан пат во правец северозапад-север сè до надморска височина од 1600 m и кон запад се спушта до реката Купиница на надморска височина од 1400 m. Од оваа точка границата кратко се движи по изохипса од 1400 m н.в. кон село Вејце и потоа по сртот во северен правец и по горна граница на шумата се искачува до надморска височина од 1700 m и од таа точка на запад низ шумскиот појас се спушта до Дојранска Река на 1300 m н.в., ја минува и продолжува да се качува до надморска височина од 1550 m. Границата потоа кратко се движи по изохипса во југозападен правец до локалитетот Каракол од каде на запад се искачува до надморска височина од 1650 m и потоа кон југ се спушта низ локалитетот Горновица каде накратко излегува од шумскиот појас и се спушта до реката Прои и Бродецит на 1400 m н.в.. Од оваа точка ја минува реката и се движи по изохипса во правец југ-запад низ локалитетот Кобиличка Шума, потоа ја минува реката Шеличе и продолжува по истата изохипса од 1400 m н.в. низ локалитетот Кошица до локалитетот Маљи и Бачелес од каде се спушта до Река е Кепит на надморска височина од 1350 m кратко ја следи реката во јужен правец и над локалитетот Ворес над село Вешала во западен правец се искачува до надморска височина од 1400 m, во продолжение кратко ја следи Реката Караниколос до 1500 m н.в. од каде на југ се спушта кон локалитетот Пробозовце е Епр. Од ова место кратко продолжува во југозападен правец по изохипса над село Бозовце каде се искачува до 1500 m н.в. и по истата изохипса продолжува до локалитетот Рафша каде го сече патот кој води од Долна Лешница до село Бозовце и се спушта во југоисточен правец до Река Пена на надморска височина од 1300 m. Потоа ја следи реката Пена се до надморска височина од 1050 m каде границата се движи по граница на шумата кон југ кон локалитетот Црни Врв до надморска височина од 1200 m од каде кратко ја следи изохипсата кон исток до патот кој води до село Бродец, понатаму кратко го следи и патот со село Бродец до 1100 m н.в., ја минува Студена Река и кратко продолжува во североисточен правец од каде во јужен правец се искачува до локалитетот Дрвен и продолжува да се искачува до локалитетот Стана Бара на надморска височина од 1700 m. Од оваа точка по границата на шумата се движи во правец југ-запад и минува над планинарскиот дом Јелак кон локалитетот Гури и Брезит каде се искачува на надморска височина од 2000 m. Од оваа точка во југозападен и јужен правец границата го пресекува патот кој води од Попова Шапка до Долна Лешница и се искачува до врвот Антени на 2531 m. Од оваа точка се движи во правец југоисток преку локалитетот Баре до врвот на надморска височина од 1690 m кој се наоѓа помеѓу местата Аеродром и Кепато е Голит и потоа по сртот се спушта во правец југоисток-југ преку локалитетот Гуранова Карпа сè до Палчишка Река на 800 m н.в. Од оваа точка кратко навлегува во шума и во западен правец се искачува по течението на непостојан поток низ локалитетот Уица се до 1350 m н.в. каде го пресекува патот и во јужен правец кратко го следи кон Јеловјане, потоа продолжува по патот кон локалитетот Орловец од каде на кратко продолжува по патот кон Ново Село и во правец северозапад се искачува до надморска височина од 1550 m од каде по изохипса кратко се движи кон локалитетот Фисник и на југ се спушта над Ново Село на 1400 m н.в. и продолжува да се движи паралелно со патот на системот Шарски Води во западен правец до 1360 m н.в. Од оваа точка границата продолжува во северозападен правец до надморска височина од 1440 m каде во правец на локалитетот Штурница ја пресекува Боговинска Река и се искачува до 1450 m н.в., кратко се движи по изохипсата заобиколувајќи ја каптажата над Ново Село и продолжува да се спушта во југоисточен правец повторно до патот на Шарски Води на 1340 m н.в. Од патот се спушта во североисточен правец до Боговинска Река на 1230 m н.в. и ја следи реката сè до надморска височина од 650 m од каде во југозападен правец се искачува кон врвот Шавар 1050 m н.в., потоа се движи по изохипса на југ до локалитетот Шевар и потоа на запад влегува во шумскиот појас каде се искачува на 1100 m н.в. и продолжува да се движи на запад кон село Ломница сè до реката Матене. Од тука границата се спушта по течението на

реката Матене до нејзиното влевање во Маздрача и потоа продолжува да се спушта по течението на реката Маздрача до 700 m н.в. од каде во југозападен правец се качува до 1050 m н.в., го заобиколува селото Калиште и продолжува по изохипса на југ пресекувајќи го патот кој го поврзува селото Пожаране со Шарски Води кај локалитетот Раковец. Потоа границата повторно продолжува по изохипса од 1050 m н.в. во југозападен правец преку Прошовска Река и продолжува преку локалитетите Баштенци и Глауч од каде потоа во правец југозапад се искачува до надморска височина од 1300 m каде повторно го пресекува патот Шарски Води и го следи сè до планинарскиот дом Шарски Води, минува над него и се качува кон Петкови Млаки на 1500 m н.в. и потоа се спушта по непостојан поток над селото Горно Јеловце до надморска височина од 1300 m и потоа го следи земјаниот пат во правец северозапад до надморска височина од 1350 m од каде продолжува во западен правец кон локалитетот Шкалски Рид до надморска височина од 1570 m од каде кратко се движи по изохипса кон локалитетот Дедел-Бег, ја пресекува Јеловјанска Река и повторно кратко се движи по изохипсата на 1500 m во источен правец. Од оваа точка границата продолжува да се спушта во правец исток-североисток до каптажата над село Горно Јеловце на надморска височина од 1300 m и продолжува да се движи паралелно со патот Шарски Води. Границата понатаму го следи патот до локалитетот Пивој каде се одвојува од патот во правец југозапад, ја пресекува Вруточка Река на надморска височина од 1250 m, движејќи се во јужен правец и од таа точка се движи во правец југоисток минувајќи низ локалитетот Стог и кај локалитетот Орлов Камен го менува правецот и продолжува кон југозапад до село Тољане. Од тука продолжува по изохипсата на 1350 m, минува над село Брезовец и продолжува во западен правец кон локалитетот Лениште и по истата изохипса накратко оди во јужен правец кон село Чајане од каде продолжува паралелно со надворешната граница на Националниот Парк во правец југозапад-запад при што се спушта до реката Мелца на 1300 m н.в. од каде преку локалитетот Сотка се искачува до почетната точка од зоната.

Зона на одржливо користење

Зоната за одржливо користење опфаќа површина од 13 805 хектари или 22,02% од вкупната површина на паркот.

Границата на зоната за одржливо користење започнува на најјужната точка на националниот парк и во континуитет ја следи границата на зоната за активно управување сè до заштитниот појас на ски центарот Попова Шапка. Од оваа точка продолжува по источната граница на заштитниот појас сè до местото Стана Бара каде повторно продолжува во континуитет сè до државната граница на северозападниот дел од каде продолжува да ја следи границата на самиот национален парк до најјужната почетна точка.

Заштитен појас околу Ски Центар Попова Шапка

Заштитниот појас опфаќа површина од 1 484 хектари или 2,37% од вкупната површина на паркот.

Заштитниот појас околу ски центарот Попова Шапка започнува од врвот Антени на 2531 m н.в. кратко се движи по сртот кон Церипашина и во јужен правец и од 2450 m н.в. во северен правец се спушта сè до патот кој води од Попова Шапка до Долна Лешница и потоа врти во правец североисток кон највисокиот врв во локалитетот Гури и Брезит на 2002 m н.в.. Од оваа точка продолжува да се спушта кон исток до надморска височина од 1850 m н.в. и ја следи изохипсата над планинарскиот дом Јелак од каде се искачува на 1950 m н.в. до местото каде се приклучува повторно на патот кон Попова Шапка и од тоа место по сртот ја следи горната граница на шумата и се спушта до 1650 m н.в. Од ова место границата се движи во правец југоисток кон локалитетот

Пржаљ, го следи шумскиот пат кој на југ се приклучува на главниот асфалтен пат Тетово-Попова Шапка на 1550 m н.в. и потоа го следи патот кон Попова Шапка до 1700 m н.в. каде го пресекува и продолжува по изохипсата од 1650 m н.в. сè до врвот на 1690 m н.в. Од врвот, заштитниот појас ја следи границата на зоната за одржливо управување во правец северозапад преку местото Баре кон почетната точка на врвот Антени.